

9.7.2020

LAPELY/569/2020

CrisolteQ Oy
Rikkihappotehtaantie 6
29200 Harjavalta

Regenerointisuolan käsittelylaitoksen ympäristövaikutusten arviointiohjelma, saapunut 21.4.2020

CrisolteQ Oy, Regenerointisuolan käsittelylaitos, Tornio Ympäristövaikutusten arviointiohjelma

CrisolteQ Oy toimitti Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen (ELY-keskus) 21.4.2020 ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki, 252/2017) tarkoittaman regenerointisuolan käsittelylaitosta koskevan ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA-ohjelma).

Tämä lausunto on YVA-lain 18 § tarkoittama yhteysviranomaisen lausunto YVA-ohjelmasta. Lausunnossa esitetään pääpiirteissään arviointiohjelman tarkoittama hanke, YVA-ohjelmasta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden keskeiset kohdat sekä yhteysviranomaisen näkemykset YVA-ohjelmasta ja -menettelyn järjestämisestä.

HANKKEESTA VASTAAVAN JA YHTEYSVIRANOMAISEN YHTEYSTIEDOT

Hanke

Regenerointisuolan käsittelylaitos

Hankkeesta vastaava

CrisolteQ Oy
Rikkihappotehtaantie 6
29200 Harjavalta

Yhteyshenkilö:
Kenneth Ekman, puh. 040 748 1829
kenneth.ekman@crisolteq.com

Hankkeesta vastaavan konsultti

AFRY Finland Oy

Yhteyshenkilö:

Mikko Tolkkinen, puh. 010 3328 284

mikko.tolkkinen@afry.fi

Yhteysviranomainen

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

PL 8060 (Hallituskatu 3 B)

96101 Rovaniemi

Yhteyshenkilö:

Ylitarkastaja Matti Prakkula, puh. 0295 037 034

matti.prakkula@ely-keskus.fi

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä tarkoitetaan menettelyä, jossa tunnistetaan, arvioidaan ja kuvataan tiettyjen hankkeiden todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toimialaa vaikutukset saattavat koskea.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioitavat hankkeet ja niiden muutokset on lueteltu YVA-lain liitteessä 1. Kyseisen hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely perustuu YVA-lain liitteen 1 hankeluettelon kohtaan 11 a), jonka mukaan YVA-menettelyä sovelletaan jätteiden käsittelylaitoksiin, joissa vaarallista jätettä poltetaan, käsitellään kemiallisesti, käsitellään biologisesti tai sijoitetaan kaatopaikalle.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA-ohjelma), joka on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma tarvittavista selvityksistä sekä arviointimenettelyn menettelyn järjestämisestä. Yhteysviranomaisen ottaa lausunnossaan kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen. Lausunnosta on käytävä ilmi, kuinka tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muista laeissa edellytettyjen selvitysten kanssa. Lausunnossa on esitettävä yhteenveto muista lausunnoista ja mielipiteistä.

Toisessa vaiheessa hankkeesta vastaava tekee arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella selvitykset ja arvioinnit hankkeen vaikutuksista sekä laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus). Yhteysviranomaisen tarkistaa YVA-selostuksen riittävyden ja laadun sekä laatii tämän jälkeen perustellun päätelmän hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla. Yhteysviranomaisen esittää lupaviranomaisen pyynnöstä näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta.

Hankkeen toteuttamista koskeviin lupahakemuksiin on liitettävä YVA-selostus ja perusteltu päätelmä. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus, perusteltu päätelmä ja mahdolliset valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat on otettu huomioon.

HANKE, SEN SIJAINTI SEKÄ ESITETYT VAIHTOEHDOT

Hanke sekä sen tausta ja tarkoitus

Outokummun Tornion tehtaiden kylmävalssaamon peittauslinjoilla käytettävät peittaushapot käsitellään OPAR-prosessilla regenerointilaitoksilla. OPAR-prosessissa syntyvä rikkihappo- ja metallipitoinen metallisulfaattisuola (regenerointisuola) neutraloidaan tällä hetkellä kalkilla regenerointisuolan neutralointilaitoksessa ja loppusijoitetaan Tornion tehtaiden kaatopaikalle.

Hankkeen tavoitteena on Outokummun terästuotannossa syntyvän regenerointisuolan sisältämien metallien ja sulfaattien talteenotto ja hyötykäyttö. Käsittelylaitos lisää sivutuotevirtojen hyötykäyttöä ja vähentää loppusijoitettavien teollisuuden sivutuotteiden määrää

jätelainsäädännön tavoitteiden mukaisesti. Laitoksella ei tulla käsittelemään muita jätteitä kuin Outokummun terästehtaalla syntyvää regenerointisuolaa.

Tornion terästehtaalla muodostuvasta regenerointisuolasta valmistetaan myyntikelpoisia tuotteita, magnesiumsulfaattia ja nikkelisulfaattia. Toiminnasta jää jäljelle rauta-/kromisakkaa, joka läjitetään nykyiselle läjitysalueelle.

Tavoitteena on tehdä tarvittavat laiteinvestoinnit ja kehittää toiminta vuosina 2020 - 2023 siten, että vuonna 2024 yhtiö pystyy käsittelemään suurimman osan Torniossa syntyvästä regenerointisuolasta tuotteiksi.

Regenerointisuolan käsittelylaitoksen sijainti

Hanke sijoittuu Outokummun Tornion tehdasalueen eteläiseen osaan. Regenerointisuolan käsittely tapahtuu niin kutsutussa RESA-laitoksessa kuumavalssaamon eteläpuolella.

Hankkeen yleiskuvaus

Regenerointisuolan käsittelylaitoksessa tullaan käsittelemään Tornion terästehtaalla jätteenä muodostuvaa regenerointisuolaa 12 000 tonnia vuodessa. Regenerointisuolan rikkihappo otetaan talteen magnesiumsulfaattina liuksena (VE1) tai vedettömänä tuotteena magnesiumsulfaattianhydraattina (VE2) ja lisäksi nikkeli otetaan talteen sulfaattina. Prosessissa tarvittavat kemikaalit ovat magnesiumoksidi, rikkihappo, ammoniumsulfaatti ja natriumhydroksidi. Molemmissa vaihtoehdoissa muodostuu jätteenä rauta- ja kromipitoista suodatusjännöstä enintään 5 000 t/a. Hankkeen ansiosta kaatopaikalle sijoitettava jätemäärä pienenee nykyisestä yli 40 000 tonnilla vuodessa (v. 2015 neutraloitua regenerointisakkaa muodostui n. 47 000 t) ja regenerointisuolan sisältämä rikkihappo ja nikkeli saadaan hyötykäyttöön.

Tarkasteltavat toteutusvaihtoehdot

Käynnistyneessä YVA-menettelyssä tarkastellaan seuraavia toteutusvaihtoehtoja:

Vaihtoehto 0 (VE0): Toiminta jatkuu nykyisen käytössä olevan prosessin mukaisesti, eli regenerointisuola neutraloidaan kalkkituotteilla, jolloin regenerointisuolassa olevat sulfaatit muodostavat

kiinteää kipsiä (kalsiumsulfaattia) ja metallit hydroksidia. Muodostunut liete pumpataan ulkona oleviin kahteen laskeutusaltaaseen, joista sakka aika ajoin poistetaan ja läjitetään Outokummun tehtaan läjitysalueelle. Laskeutumisalasta poispumpattava vesi jatkokäsitellään Outokummun vedenkäsittelylaitoksella.

Vaihtoehto 1 (VE1): Regenerointisuolan käsittelylaitos toimii Tornion tehtaiden alueella. Regenerointisuolaa käsitellään 12 000 tonnia vuodessa. Regenerointisuola käsitellään liuksena myytäviksi lopputuotteiksi, magnesiumsulfaatiksi ja nikkelisulfaatiksi, ja käsittelyssä erotettava rauta- ja kromipitoinen sakka läjitetään kaatopaikalle. Magnesiumsulfaattia tuotetaan 30 000 m³ ja nikkelisulfaattia 4 000 m³ vuodessa liuksina.

Vaihtoehto 2 (VE2): Regenerointisuolan käsittelylaitos toimii Tornion tehtaiden alueella vastaavasti kuin vaihtoehdossa VE1. Vaihtoehdossa VE2 magnesiumsulfaattiliuosta käsitellään edelleen vedettömäksi tuotteeksi (magnesiumsulfaattianhydraatti) haihduttamalla ja kalsinoimalla. Tuotteen kuivauksessa muodostuvat vedet kierrätetään prosessissa ja ylijäämä johdetaan ajoittain Tornion tehtaan vedenkäsittelyyn. Nikkeli sulfaattia tuotetaan myös vaihtoehdossa VE2 liuksena. Käsittelyssä erotettava rauta- ja kromipitoinen sakka läjitetään kaatopaikalle vastaavasti kuin vaihtoehdossa VE1. Magnesiumsulfaattianhydraattisakkaa tuotetaan 9 000 t ja nikkelisulfaattia 4 000 m³ vuodessa.

Toteutusaikataulu

Hankevastaava käynnistää YVA-menettelyn tammikuussa 2020. YVA-selostus ja ympäristölupaprosessi on tarkoitus laittaa vireille samanaikaisesti ja edetä siten, että YVA-menettely saadaan päätökseen ennen lupahakemuksen käsittelyä. YVA-selostuksesta annettava perusteltu päätelmä on osa ympäristölupa-aineistoa ja toimitetaan lupaviranomaisen käyttöön. Tarkoituksena on, että ympäristövaikutusten arviointi ja ympäristölupaprosessi valmistuvat vuoden 2020 aikana.

ARVIINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

CrisolteQ Oy on toimittanut 21.4.2020 Regenerointisakan käsittelylaitos-hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelman Lapin ELY-keskukseen. Arviointiohjelma ja sitä koskeva kuulutus on asetettu nähtäville Tornion kaupungintalolla ja Lapin ELY-keskukseen

Rovaniemelle 29.4.2020. Arviointiohjelmaa koskeva tiedotus on julkaistu Lapin Kansassa ja Lounais-Lapissa 29.4.2020. Virallinen nähtävilläoloaika oli 29.4 – 29.6.2020, jonka aikana lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa Lapin ELY-keskukseen.

Arviointiohjelmaan on voinut tutustua myös Tornion kirjastossa sekä internetissä osoitteessa:

<http://www.ymparisto.fi/TornioregenerointisuolaYVA>

Lapin ELY-keskus on pyytänyt arviointiohjelmasta lausunnot seuraavilta tahoilta:

Kemin Digipolis Oy
Kemi-Tornion lintuharrastajat ry
Lapin aluehallintovirasto
Lapin liitto
Lapin pelastuslaitos
Meri-Lapin kehittämiskeskus ry
Meri-Lapin ympäristöpalvelut
Museovirasto
Pirkiön osakaskunta
Pohjois-Perämeren Ammattikalastajat ry
Suomalais-ruotsalaiselta rajajokikomissio
Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry
Tornion kaupunki
Tornion luonnonsuojeluyhdistys
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

Kansainvälinen kuuleminen

Koska hankkeella voi olla Ruotsin puolelle aiheutuvia todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia, on hankkeen yhteydessä huomioitava valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskeva yleissopimus eli ns. Espoon sopimus, jonka perusteella ruotsalaisilla on mahdollisuus esittää mielipiteitä ennen kaikkea niiltä osin, kuin ympäristövaikutusten voidaan katsoa koskevan Ruotsia.

Yhteysviranomainen on toimittanut arviointiohjelman ympäristöministeriölle YVA-lain 29 §:n mukaisesti 27.4.2020. Ympäristöministeriö on toimittanut YVA-lain 29 §:n mukaisesti arviointiohjelman Ruotsin asiasta vastaavalle ympäristöviranomaiselle (Naturvårdsverket) 29.4.2020. Ruotsalaisille on annettu lausuntojen ja mielipiteiden jättöaikaa 24.6.2020 asti. Ruotsi on ilmaissut halunsa

osallistua arviointimenettelyyn ja toimittanut ohjelmaa koskevat lausuntonsa ympäristöministeriön kautta yhteysviranomaiselle.

Yleisötilaisuus

Hankkeen arviointiohjelmasta järjestettiin yleisötilaisuus 27.5.2020 alkaen klo 17:00 etäyhteyden välityksellä. Yleisötilaisuudesta tiedotettiin Lapin Kansassa ja Lounais-Lapissa 29.4.2020 julkaistuissa ilmoituksissa. Yleisötilaisuudesta laadittiin muistio hankkeesta vastaavan YVA-konsultin toimesta.

Yleisötilaisuuteen osallistui yksi yleisön edustaja. Yleisötilaisuudessa kerrottiin YVA-menettelystä sekä esiteltiin hanke ja tarkasteltavana oleva YVA-ohjelma. Kommentteja tai kysymyksiä ei esitetty.

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Arviointiohjelmasta on annettu yhteensä 7 lausuntoa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on toimitettu sähköisesti hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset lausunnot säilytetään Lapin ELY-keskuksessa.

Seuraavassa esitetään lausunnot keskeisimmiltä osiltaan.

1. Lapin liitto

Käsittelylaitos sijoittuu 11.9.2015 lainvoiman saaneen Länsi-Lapin maakuntakaavan teollisuusalueelle (T 705). Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittäviä teollisuustoimintojen alueita. Käsittelylaitoksen lounaispuolella sijaitsee satama-alue (LS 1702). Käsittelylaitoksen länsi-, pohjois- ja itäpuolella sijaitsee maa- ja metsätalousvaltaista alueita (M 4506). Alueen koillispuolella sijaitsee luonnonsuojelualue (SL). Alueen itäpuolella sijaitsee virkistys-/matkailukohde (rm 880). Käsittelylaitos sijoittuu kokonaisuudessaan SEVESO-alueelle (sev 2810) ja Perämeren kaaren kehittämisvyöhykkeelle.

Maakuntakaavassa on annettu koko maakuntakaava-aluetta koskevia määräyksiä muun muassa arvokkaiden luonnonympäristöjen huomioimisesta.

Sulaton alueella on voimassa kaupunginvaltuuston 14.12.2009 hyväksymä Tornion yleiskaava 2021, tarkennusalue Keskeinen

kaupunkialue ja Raumo. Maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa olisi hyvä tuoda esille aluetta koskevat maakuntakaavamerkinnot ja koko maakuntakaava-alueella koskevat määräykset soveltuvin osin.

Lapin liiton virasto pitää hyvänä sivuvirtoja hyödyntävää kiertotaloushanketta, eikä sillä ole muilta osin huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Esitetty YVA-ohjelma antaa hyvän pohjan arviointiselostuksen laatimiselle.

2. Museovirasto

Museovirasto siirtää lausuntopyynnön Tornionlaakson museolle. Tornionlaakson museo on nimetty 1.1.2020 voimaan tulleen uuden museolain mukaiseksi alueelliseksi vastuumuseoksi, ja se vastaa jatkossa sekä toimialueensa arkeologisen kulttuuriperinnön että rakennetun kulttuuriympäristön asiantuntijatehtävistä.

3. Tornionlaakson museo

Tarkennuksena arviointiohjelman kohtaan 6.9.2 Maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteet Tornionlaakson museo huomauttaa, että hankealueen ja Röyttän entisen merivartioaseman välissä sijaitsee sekä yleis- että asemakaavassa suojeltu Röyttän entinen koulu talousrakennuksineen. Kohde on syytä lisätä kuvaukseen.

Tornionlaakson museolle ei ole muilta osin huomautettavaa CrisolteQ Oy:n Regenerointisuolan käsittelylaitoksen YVA-ohjelmasta rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman eikä arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

4. Tukes

Tukesilla ei ole vaatimuksia asiassa.

5. Naturvårdsverket (Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto)

Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto (virasto) ilmoittaa lausunnossaan lähettäneensä 11 lausuntopyyntöä ja saaneensa kaksi lausuntoa. Lausuntojen antoaika on ollut 5.5.2020 – 24.6.2020. Viraston lausunnossa on tiivistettynä kahden saadun lausunnon (Länsstyrelsen i Norbottens län, Havs- och vattenmyndigheten (HaV)) sisältö.

6. Havs och vattenmyndigheten (Ruotsin Meri- ja vesistöviranomaisen)

Meri- ja vesistöviranomaisen toteaa, että vaihtoehdossa 1 ei synny vesistö päästöjä ja vaihtoehdossa 2 prosessivedet ohjataan Outokummun vesienkäsittelyyn, jonka analyysit ja vaikutukset tullaan esittämään selostusvaiheessa. Outokummun vesistö päästöistä määrätään Suomen ympäristönsuojelulakien mukaisesti niin, että mahdollisuuksien mukaan vältetään Pohjanlahtea pilaavat päästöt. Tämän vuoksi Meri- ja vesistöviranomaisen mielestä ei ole tarpeen osallistua hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

7. Länsstyrelsen Norrbotten (Norrbottenin lääninhallitus)

Lääninhallituksen mukaan Ruotsin tulee osallistua hankkeen YVA-menettelyyn. Hankkeen kuvauksen ja arvioitujen ympäristövaikutusten perusteella ei voi sulkea pois mahdollisuutta, että hankkeella voisi olla esimerkiksi tulipalon tai muun onnettomuuden aiheuttamia merkittäviä ympäristövaikutuksia myös Ruotsin puolella. Lääninhallituksen mielestä hankkeen ympäristövaikutuksia on arvioitava yhdessä Tornioon suunnitellun sulaton ympäristövaikutusten kanssa.

Lääninhallituksen näkemyksen mukaan arviointiohjelman perusteella laitoksen päästöt ilmaan ja veteen ovat normaalin toiminnan aikana pienet. Arviointiohjelmasta ei kuitenkaan selviä, millaisia päästöjä voisi päästä veteen tai ilmaan tulipalon tai muun onnettomuuden johdosta. Tämän vuoksi lääninhallitus olettaa, että tulipalo tai muu onnettomuus voisi aiheuttaa myös Ruotsin puolella rajaa vaikutuksia aiheuttavia raskasmetallien tai orgaanisen aineksen päästöjä. Lääninhallitus muistuttaa, että etäisyys hankealueelta Haaparannalle on noin 6 kilometriä. YVA-ohjelman mukaan hankealueella puhaltavat kaakkoistuulet noin 15 – 20 % ajasta ja etelätuulet lähes 20 % ajasta. Suurin riski ilmapäästöjen kulkeutumiselle Ruotsiin on etelä- ja kaakkoistuulien aikana.

Lääninhallituksen mielestä arviointiohjelma on laaja ja se kattaa tärkeimmät alueet. Yksi ohjelmassa yleisellä tasolla käsitelty aihe on tulipalon tai muun onnettomuuden seuraukset ympäristölle ja ihmisille. Lääninhallitus on tietoinen siitä, että Tukes arvioi kemikaalien käsittelyn onnettomuusriskit. Lääninhallitus kuitenkin katsoo, että ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee huomioida tulipalon ja muiden onnettomuustilanteiden vaikutukset ympäristöön ja ihmisiin myös Ruotsin puolella.

Lääninhallituksen näkemyksen mukaan vesipäästöjen arvioinnissa on otettava huomioon myös suunnitellun sulaton kasvavat päästöt. Myös regenerointilaitoksen mahdollisesti aiheuttamat päästöt on huomioitava sulaton kokonaispäästöissä.

Lääninhallituksen mielestä on positiivista, että metalleja kierrätetään, tuotetaan uusia myytäviä tuotteita ja samalla vähennetään syntyvän jätteen määrää.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Lausuntojen ja mielipiteiden huomioonottaminen

Regenerointisakan käsittelylaitoksen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta annetuissa lausunnoissa on esitetty merkittäviä hankkeen toteutukseen sekä ympäristövaikutuksiin ja niiden arviointiin liittyviä näkökohtia ja asioita. Hankkeesta vastaavan on aiheellista ottaa ne huomioon YVA-menettelyn toteutuksessa, hankkeen jatkosuunnittelussa sekä selvityksiä tehtäessä, vaikutuksia arvioitaessa ja arviointiselostusta laadittaessa.

Lausunnoissa esitetyt arviointiohjelman vaillinaisuudet ja epätäsmällisyydet sekä esitetyt näkemykset auttavat arviointiselostuksen laadintaa ja YVA-menettelyn toteutusta. Ne varmistavat osaltaan sen, että asiat tulevat asianmukaisesti ja kattavasti selvitettyiksi. Niitä ei enää toisteta jäljempänä tässä lausunnossa.

Arviointiselostuksessa on tarpeen vastata eri tahojen lausunnoissa esitettyihin kysymyksiin ja näkökohtiin sekä todeta, miten ne on otettu huomioon.

Seuraavassa yhteysviranomaisen eli Lapin ELY-keskus tarkastelee Regenerointisakan käsittelylaitoksen YVA-ohjelmaa sekä esittää asioita ja näkökohtia, jotka tulee myös ottaa huomioon YVA-menettelyn kuluessa ja arviointiselostusta laadittaessa. Tarkastelussa noudatetaan pääosin valtioneuvoston asetuksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-asetus, 277/2017) 3 §:ssä esitettyä asiajärjestystä.

Hanke

Kuvaus hankkeesta

YVA-ohjelmasta saa hyvän käsityksen hankkeesta ja sen tarkoituksesta. Hankkeen teknistä kuvausta voi tarkentaa YVA-selostukseen rakennusten fyysisellä kuvailulla eri vaihtoehdoissa ja kuvan 3-2 korkeustietojen selkeyttämisellä. Hankkeen koko ja maankäyttötarve käyvät myös varsin hyvin ilmi.

Hankepaikka Tornion Outokummun tehtaiden alueella on esitetty havainnollisesti kuvissa 2-1 ja 2-2. Kappaleessa 3-12 tosin mainitaan, että käsittelylaitos sijaitsee olemassa olevassa rakennuksessa Outokummun Tornion tehtaiden alueella. Käytetystä sanamuodosta jää hieman epäselväksi, voiko käsittelylaitos kuitenkin sijoittua jonnekin muualle tehdasalueelle kuin kuvissa 2-1 ja 2-2 esitettyyn paikkaan. Sijaintipaikan valintaa tai mahdollisten vaihtoehtoisten paikkojen poisjättämistä tulee perustella selostuksessa tarkemmin. Laitoksen sijaintia on arviointiselostuksessa syytä täsmentää. Myös läjitysalueen, jonne muodostunut rauta- ja kromipitoinen suodatusjäännös läjitetään, sijainti olisi ollut hyvä esittää kuvassa 2-1 ja tulee esittää arviointiselostuksessa.

Prosessikuvaus on verrattain yksityiskohtainen. Kuvauksessa on maininta sekoitusreaktorissa mahdollisesti tarvittavista apuaineista, joista ei ole kerrottu enempää. Taulukossa 3-3 on kerrottu Rheospere-liuoksesta, jonka käyttötarkoitusta ei ole myöskään avattu. Näiltä osin prosessikuvausta on syytä tarkentaa.

Hankkeesta vastaavan tavoitteena on edetä siten, että YVA-menettely saadaan päätökseen ennen lupahakemuksen käsittelyä. Tarkoituksena on, että ympäristövaikutusten arviointi ja ympäristölupaprosessi valmistuvat vuoden 2020 aikana. Esitettyä aikataulua on mitä ilmeisimmin tarvetta päivittää selostukseen.

YVA-ohjelma on osittain hajanainen. YVA-selostuksessa tulee kiinnittää huomiota sisällön rakenteelliseen yhtenäisyyteen.

Hankkeen vaihtoehdot

Hankkeelle on esitetty vartenotettavat vaihtoehdot ja todettu, ettei se liity muihin hankkeisiin. Hanketta ei toteuteta eli niin sanottu nollavaihtoehto on mukana. Tämä mahdollistaa niin sanotun perusvertailutilanteen.

ELY-keskus toteaa, että Outokumpu Chrome Oy:llä on vireillä YVA-menettely koskien sulaton rakentamista. YVA-selostuksessa on tarpeen avata näiden hankkeiden keskinäistä suhdetta enemmän, jotta se avautuisi asiaa tuntemattomalle lukijalle.

Vaihtoehdot on esitetty asianmukaisesti. Arviointiohjelman perusteella ympäristön kannalta merkittävin vaihtoehtojen VE1 ja VE2 välinen ero näyttäisi olevan vaihtoehdossa VE2 Outokummun jätevedenkäsittelyn altaaseen P3 ajoittain johdettava prosessivesi, jonka laatua, määrää ja vaikutusta tulee arviointiselostuksessa arvioida tarkemmin. Tämän suuntainen maininta löytyykin arviointiohjelman kappaleesta 7.5.2. Vaihtoehdossa VE2 tarvitaan myös polttoainetta magneettisulfaattiliuoksen kiteyttämiseen. Polttoainevaihtoehtojen ympäristövaikutusten arvioinnista löytyy myös maininta arviointiohjelman kappaleesta 3.5

Sijoituspaiikkavaihtoehtotarkastelua on käsitelty jo aiemmin tässä lausunnossa.

Hankkeen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat ja luvat

Hankkeen toteuttamisen edellyttämät luvat on pääosin tunnistettu ja esitetty arviointiohjelman kappaleessa 5. YVA-selostuksessa tulee luvat ja muut tarvittavat menettelyt tarkistaa ja tarvittaessa täydentää.

YVA-ohjelmassa ei ole tunnistettu uuden YVA-lain 14 § kohdan 6) mukaista YVA-menettelyn ulottumista lupamenettelyyn. YVA-selostus, siitä annetut mielipiteet ja lausunnot, mukaan lukien kansainvälistä kuulemistä koskevat asiakirjat, sekä perusteltu päätelmä tulee ottaa huomioon kaikissa lupamenettelyissä ja perusteltu päätelmä tulee sisällyttää lupaan. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että ennakkoneuvotteluja voidaan pitää koko YVA-menettelyn ajan. Rakennuslupa ja rakentamisen edellyttämien lupien osuutta tulee täydentää tunnistamalla asiaa säätelevä laki ja toimivaltainen lupaviranomainen.

Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan hankkeen suunnittelussa ei ole tarvetta yhteensovittaa eri menettelyitä. Hankkeelle haetaan yhtä aikaa ympäristölupaa siten, että lupaviranomaisen käytössä on edellä todetut asiakirjat ennen luvan päätöksentekoa.

Hankkeen todennäköisen vaikutusalueen ympäristön nykytila ja kehitys

Ilmapäästöt

Arviointiohjelmassa on esitetty kuvaus ympäristön nykytilasta ilmanlaadun osalta, esitetty suunnitelma arvioitavista vaikutuksista. Vaikutusalue määritetään kunkin vaikutuksen osalta erikseen ja esitetään arviointiselostuksessa. Lisäksi on esitetty arviointityöhön osallistuvat asiantuntijat, käytettävät menetelmät ja todettu, että selostuksessa peilataan hankkeen aiheuttamia vaikutuksia alueen toimintojen nykyisiin vaikutuksiin. Arviointiohjelmassa on myös todettu, että tarkoituksena on arvioida onnettomuus- ja häiriötilanteiden aikaisia vaikutuksia ja niiden lieventämiseksi tarvittavia toimenpiteitä.

Ilmanlaadun nykytilan kuvaus ja arvio ilmapäästöistä ovat ELY-keskuksen näkemyksen mukaan asianmukaisia. Onnettomuus- ja häiriötilanteiden vaikutuksia tulee tarkastella lähemmin, mikä arviointiohjelmassa onkin todettu. Lisäksi tulee arvioida, voiko laitoksen onnettomuus- ja häiriötilanteilla olla vaikutusta Ruotsin puolelle saakka.

Maankäyttö ja rakennettu ympäristö

Asutuksen ja herkkien kohtien tunnistamisessa on otettu huomioon myös alueidenkäytön suunnitelmat eli kaavat. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että Tornion kaupunki on muuttanut yleiskaavaa (Arctio) osalla aluetta. Kyseiseen kaavamuutokseen viitataan useassa kohdassa YVA-ohjelmaa. Ajantasaiset tiedot saa Tornion kaupungilta.

YVA-selostuksesta tulee käydä ilmi, että asemakaava-alueella voimassa oleva kaava on asemakaava. Muiden kaavatasojen esiintuomiseen tulee olla peruste. Mikäli vaikutusalueella ei ole asemakaavaa tai vaikutusalueelle on suunniteltu käyttötarkoitus, joka voi hankkeen vaikutuksesta häiriintyä, olisi tarpeen tarkastella myös voimassa olevaa kaavaa yleispiirteisempää ja muutosta ohjaavaa kaavatasoa. Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan Tornion koko kaupungin alueella on yleiskaava, joten maakuntakaavalla ei ole merkitystä vaikutusalueiden tulevaisuuden alueidenkäyttöön nyt puheena olevassa hankkeessa. Yleiskaava ohjaa asemakaavan muuttamista, joten sillä ei ole merkitystä hankkeessa, jossa asemakaavaa ei ole tarpeen muuttaa ja vaikutusaluekin on pääosin asemakaavoitettu. YVA-selostuksessa asia tulee ilmaista tarkemmin.

Vaikutukset luontoon

Nykytilan selvittämiseksi tulee hyödyntää ohjelmassa kuvattujen lähteiden lisäksi VELMU-aineistoa, joka sisältää Metsähallituksen vedenalaisen luonnon kartoitusaineistot lajeista ja luontotyypeistä. Lisäksi ajantasainen laji- ja luontotyyppiaineisto tulee tarkistaa ja tarvittaessa pyytää Metsähallituksen Luontopalveluilta käyttöön vaikutusten arviointia varten. On hyvä, että myös Hertta - eliölajirekisterin tiedot hankitaan arvioinnin pohjatiedoksi. Hertan ja LajiGissin tiedot ovat osittain päällekkäiset, mutta mm. vedenalaisen luontoon liittyen LajiGississä on runsaammin tietosisältöä.

Vaikutukset vesistöön

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa esitettyä kuvausta vesistöjen nykytilasta voidaan pitää pääosin riittävänä. Vesistön ekologista ja kemiallista tilaa on tarkasteltu vesienhoidon toisen suunnittelukauden luokittelun perusteella. Elokuussa 2019 on julkistettu vesienhoidon kolmannen suunnittelukauden luokittelu, joka perustuu vuosien 2012-2017 aineistoon. Purkuvesien ekologisten ja kemiallisen tilan luokittelu tulee päivittää selostusvaiheessa vastaamaan uusinta luokittelua. Veden laadun kehitystä jaksolla 2009-2018 koskevassa kappaleessa (6.6.3) todetaan, että pisteellä LAV6 tarkkailua ei ole tehty joka vuosi, ja näytteitä on otettu vain kerran tarkkailuvuoden aikana. Kyseisellä ajanjaksolla näytteitä havaintopaikalta Perämeri LAV6 on otettu kaikkina muina vuosina paitsi vuonna 2011, ja näytteitä on otettu vähintään kaksi kertaa vuodessa, yleensä kolme kertaa.

Tunnistetut ja arvioidut ympäristövaikutukset

Yleistä

Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että vaikutusten arviointiin on tunnistettu myös positiivisia vaikutuksia aiheuttavat tekijät. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että vaikutusten merkittävyyden arviointi tehdään ympäristövaikutusten arvioinnin jälkeen, ei sitä syrjäyttäen. Merkittävyyden arviointi on osa laadukasta vaikutusten arviointia.

Arviointiohjelman mukaan merkittävimmät ympäristövaikutukset ovat alustavan arvion mukaan prosessoinnissa syntyvän rauta-kromipitoisen suodatusjäännöksen vaikutukset, ja mahdollisista häiriötilanteista aiheutuvat vaikutukset. Myös jätemäärän merkittävä väheneminen on myös tunnistettu merkittäväksi ympäristövaikutukseksi.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tässä vaiheessa ei vielä voi

sulkea pois vaihtoehdossa 2 syntyvän prosessijäteveden mahdollista merkittävyyttä, mutta asiaa tulee tarkastella lähemmin arviointiselostuksessa.

Lähestymistapana yhteisvaikutusten arviointiin puheena olevalla tehdasalueella tulee olla lisävaikutus jo olevaan tilanteeseen ja vaikutuksiin. Alueella meneillään olevan toisen YVA-menettelyn (Outokumpu Chrome Oy, sulatto) tulokset tulee ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon.

Vaihtoehtojen vertailu edellyttää vaihtoehto 1 ja 2 vaikutusten vertailua toisiinsa. Pelkkä vaihtoehto 0:aan vertailu ei ole riittävää.

Yhteysviranomaisen korostaa tarvetta esittää sanallinen (erittelevä) vaihtoehtojen vaikutusten vertailu.

Lieventämistoimenpiteet tulee olla osa vaikutusten arviointia ja vaihtoehtojen vertailua.

YVA-ohjelmassa on varsin yleisesti kerrottu hankkeesta vastaavan näkemyksistä käytettävistä arviointimenetelmistä. YVA-selostuksessa tulee kuvata arviointimenetelmät puutteineen ja epävarmuuksineen sekä ympäristövaikutusten vaikutusalueet olennaisesti seikkaperäisemmin niin, että lukija saa niistä hyvän kuvan ja pystyy ottamaan ne huomioon. Sama koskee myös arvioinneissa käytettäviä lähtötietoja.

Alueidenkäytöllinen tilanne

Yhteysviranomaisen ei pidä tarpeellisena arvioida hankkeen suhdetta maakuntakaavaan, koska alueella ja joko koko tai lähes koko vaikutusalueella on voimassa asemakaava tai ainakin yleiskaava.

YVA-ohjelmassa olisi tullut jo tunnistaa asiaa koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (valtioneuvoston päätös 14.12.2017). Lapin ELY-keskuksen käsityksen mukaan seuraavat tavoitteet koskevat hankkeen suunnittelua:

- Kiertotalouden edellytysten luominen.
- Melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvien ympäristö- ja terveyshaittojen ehkäiseminen.
- Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin.

- Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

YVA-selostuksessa olisi hyvä esittää arviointi ja etenkin eri vaihtoehtojen erot tavoitteiden edistämisestä. Viranomaiset voivat esittää oman kantansa VATTeihin YVA-selostuksesta annettavissa lausunnoissa ja yhteysviranomaisen perustellussa päätelmässä.

Ilmapäästöt

Arviointiohjelmassa esitettyjen tietojen perusteella laitoksen normaalin toiminnan aikaiset ilmapäästöt eivät näyttäisi olevan kovin merkittäviä. Kuvaukset ilmaan johdettavista päästöistä ja savukaasujen puhdistuksesta vaikuttavat asianmukaisilta.

Liikenne

Hanke aiheuttaa vähäisen liikenteen lisäyksen maantielle 922. Maksimissaan raskaan liikenteen lisäys olisi noin 4 raskasta ajoneuvoa/vrk. Hanke lisää vaarallisten aineiden kuljetuksia erityisesti maantiellä 922 ja ilmeisesti moottoritillä 29. Liikenteeseen liittyvänä tärkeimpänä vaikutusten arviointina ELY-keskus pitää mahdollisten liikenteessä tapahtuvien onnettomuus- ja häiriötilanteiden arvioimista.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeella ei ole vaikutusta maisemakuvan muutokseen, mutta ei myöskään maiseman luonteeseen ja laatuun, koska hanke sijoittuu jo toiminnassa olevalle teollisuusalueelle. YVA-ohjelmassa on todettu virheellisesti, että hankkeesta ei aiheudu vaikutuksia maisemaan, koska hanke sijoittuu olemassa olevaan tehdasrakennukseen. Hankkeen teknisen kuvauksen mukaan vaihtoehdossa 2 rakennetaan kiteyttämö ja kalsinointiyksikkö. Vaihtoehto 1 edellyttää säiliötankit. Säiliöiden korkeus on ilmoitettu epäselvästi. Mikäli säiliöt ovat hyvin korkeita ja poikkeavat ympäristön rakennusten korkeudesta, voi niillä olla vaikutuksia maisemakuvaan. Hankekuvaus edellyttää tarkennusta ja sen perusteella voi olla tarpeen tehdä maisemavaikutusten arviointia, myös vaihtoehtojen vertailua.

Sosiaaliset vaikutukset ja virkistyskäyttö

Arviointiohjelmassa hankkeen mahdollisia sosiaalisia vaikutuksia on suunniteltu arvioitavaksi maankäytön ja rakennetun ympäristön konfliktipisteiden tarkastelun kautta. Vaikutuksia alueen virkistyskäyttöön arvioidaan osana ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin laajempaa kokonaisuutta. Yhteysviranomaisen pitää esitettyä tämän hankkeen osalta lähtökohtaisesti riittävänä, ja korostaa merkittävien vaikutusten tunnistamisen tärkeyttä.

Vaikutukset luontoon

YVA-ohjelman mukaan hankkeesta ei aiheudu suoria vaikutuksia luonnonsuojelualueisiin. Ohjelmassa on kuvattu, että mahdollisia vaikutuksia luonnonsuojeluun arvioidaan asiantuntijatyönä esimerkiksi poikkeustilanteissa ilman kohdistuvien päästöjen vaikutusten arvioinnin yhteydessä. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan suunnitelma arvioinnille vaikuttaa pääosin riittävältä. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan mahdolliset häiriö- ja poikkeustilanteet ja niistä aiheutuvat vaikutukset on arvioitava paitsi luonnonsuojelualueiden myös muutoin luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta ja erityisesti huomioiden häiriötilanteessa mahdollisesti vaikutusalueella sijaitsevat Natura-alueet ja lajiesiintymät.

Vaihtoehdossa VE2 syntyy ajoittain vaikutuksia pintavesiin. Vaikutukset tulee arvioida paitsi purkuvesistöjen ekologiseen tilaan, myös huomioitavien lajien ja luontotyyppien näkökulmasta (mm. rauhoitetut, luontodirektiivin liitteen IV a eläin- ja liitteen IV b kasvilajit, uhanalaiset luontotyytit), mikäli niitä esiintyy vaikutusalueella.

Vaikutukset vesistöön

Vesistövaikutukset on arvioitu muiksi ympäristövaikutuksiksi. Ympäristövaikutusten alustavaksi vaikutusten tarkastelualueeksi oli arvioitu/valittu noin yhden kilometrin etäisyys hankkeen sijaintipaikasta. Kaikilta osin tätä ei voitane pitää riittävänä, vaan vaikutusalueet tulee määritellä arviointityön aikana kunkin vaikutuksen osalta erikseen siten, ettei merkittäviä ympäristövaikutuksia voida olettaa ilmenevän enää tarkasteltavan alueen ulkopuolella. Tähän viittaava maininta kappaleesta 7.2 löytyykin.

Luvussa ”Vaikutukset vesistöihin” (7.5.2) todetaan, että vaihtoehdossa VE1 kaikki regenerointisuolan käsittelyssä käytettävä vesi päätyy myytävään lopputuotteeseen, eikä tuotannon normaalitilanteessa aiheudu päästöjä tai arvioitavia vaikutuksia pintaveteen. Vaihtoehdossa

VE2 haihdutuksessa ja kalsinoinnissa erotettu vesi kierrätetään ja käytetään uudelleen prosessivetenä. Kierrätettyä prosessivettä johdetaan aika ajoin Outokummun vedenkäsittelyyn. Kierrätetyn veden koostumus ja määrä tullaan arvioimaan YVA-selostusvaiheessa. Mahdollisissa poikkeustilanteissa esiintyvien vuotojen mahdollisuudet kulkeutua viemäriin ja/tai vesistöön kuvataan ja arvioidaan arviointiselostuksessa. Päästöjen vaikutukset arvioidaan myös purkuvesistön sedimentteihin, vesiekologiaan sekä vesistön käyttöön. Esitettyä suunnitelmaa vaikutusten arvioinnista voidaan pitää pääosin riittävänä, mutta sitä on tarpeen tarkentaa siten, että arvioinnissa arvioidaan vaikutukset purkuvesistöjen ekologiseen ja kemialliseen tilaan. Vaikutukset ekologiseen tilaan arvioidaan laatutekijöittäin.

Vesistö päästöjen osalta on arvioitava myös kalatalousvaikutukset.

Arviointiohjelman laatijoiden pätevyys

YVA-ohjelman taulukossa 8-1 on asianmukaisesti esitetty arviointiohjelman laadintaan osallistuneiden henkilöiden pätevyudet, jotka täyttävät ELY-keskuksen näkemyksen mukaan YVA-lain 33 § asettamat vaatimukset.

Suunnitelma osallistumisen järjestämisestä

Suunnitelma osallistumisen järjestämisestä on esitetty arviointiohjelman kappaleessa 4.2. YVA-ohjelman nähtävilläoloaikana järjestetään yleisölle avoin tiedotus- ja keskustelutilaisuus ja toinen vastaava tilaisuus järjestetään arviointiselostuksen nähtävilläoloaikana.

Hankkeesta vastaava on järjestänyt YVA-ohjelmaan liittyvän yleisötilaisuuden 27.5.2020. Suunnitelma osallistumisen järjestämisestä on riittävä.

Johtopäätökset

Tarkasteltavana olevassa Regenerointisuolan käsittelylaitoksen ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on käsitelty riittävällä tarkkuudella ne asiat, jotka YVA-asetuksen 3 §:n mukaan tulee arviointiohjelmassa esittää. Se täyttää YVA-laissa ja -asetuksessa esitetyt vaatimukset.

Arviointiohjelma antaa hyvän pohjan ympäristövaikutusten arvioinnille ja YVA-selostuksen laadinnalle, kun hankkeesta vastaava ottaa huomioon YVA-ohjelmasta annetuissa lausunnoissa sekä tässä yhteysviranomaisen lausunnossa esitetyt näkökohdat ja vaatimukset.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Arviointiohjelmasta annetut alkuperäiset lausunnot säilytetään Lapin ELY-keskuksessa. Kopiot niistä on lähetetty hankkeesta vastaavalle sähköpostitse.

Tämä yhteysviranomaisen lausunto lähetetään hankkeesta vastaavalle sekä tiedoksi lausuntopyynnön saaneille. Lausunto pidetään nähtävillä koko arviointimenettelyn ajan Tornion kaupungintalossa ja Lapin ELY-keskuksessa Rovaniemellä sekä internetissä osoitteessa

<http://www.ymparisto.fi/TornioregenerointisuolaYVA>

Lisäksi lausuntoon voi tutustua Tornion kaupunginkirjastossa.

Lausunnon valmisteluun ovat Lapin ELY-keskuksessa osallistuneet allekirjoittaneiden lisäksi assistentti Merja Tähtisaari (hallinnolliset asiat), hydrobiologi Annukka Puro-Tahvanainen (vesiasiat), kalastusbiologi Jarno Turunen (kalatalous), ylitarkastaja Eira Järviluoma (liikenne), ylitarkastaja Juha-Pekka Hämäläinen (ilmapäästöt), ylitarkastaja Leena Ruokanen (maankäyttö ja rakennettu ympäristö, alueidenkäytöllinen tilanne, maisema ja kulttuuriympäristö) ja ylitarkastaja Merja Lipponen (vaikutukset luontoon).

Tämä lausunto on allekirjoitettu sähköisesti. Lausunnon on ratkaissut ympäristönsuojeluyksikön päällikkö Eira Luokkanen ja esitellyt ylitarkastaja Matti Prakkula.

Suoritemaksu 4 000 euroa

Maksun määräytyminen

Suoritemaksu perustuu valtioneuvoston asetukseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuosina 2019 ja 2020 (1372/2018). Kyseessä on YVA-laissa tarkoitettu lausunto arviointiohjelmasta suppeassa hankkeessa.

LIITE

Maksua koskeva oikaisuvaatimusohje (vain hankkeesta vastaavalle)

TIEDOKSI

Työ- ja elinkeinoministeriö
Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus
AFRY Finland Oy / Mikko Tolkkinen
Lausuntopyynnön saaneet

Tämä asiakirja LAPELY/569/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/569/2020 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Prakkula Matti 09.07.2020 14:05

Ratkaisija Luokkanen Eira 09.07.2020 14:11